

EVALUAREA SERVICIILOR SOCIALE HOLT, ÎN ROMÂNIA

IOAN MĂRGINEAN
ANA MARIA PREOTEASA
IULIANA PRECUPETU
RALUCA POPESCU

INTRODUCERE

Studiul de față reprezintă o sinteză a unei cercetări de evaluare a serviciilor sociale pentru copii (Holt), realizată la cererea organizației Holt, de către Institutul de Cercetare a Calității Vieții¹, în anul 2002.

Studiul cuprinde o scurtă prezentare a situației copilului în România și a activității organizației Holt la noi în țară, o descriere a metodologiei utilizate în cercetare, precum și o sinteză a rezultatelor obținute.

Moștenirea regimului comunist privind copiii instituționalizați

După înlăturarea regimului comunist în 1989, datele statistice au dezvăluit o realitate dureroasă: aproximativ 42 000 de copii abandonați trăiau în instituții izolate ce funcționau în condiții materiale dificile și cu personal necalificat. Dintre aceștia, 35 000 trăiau în instituții de asistență socială, precum leagăne, case de copii, școli de reeducare, iar 7 000 în instituții specializate pentru cei cu deficiențe, de tip cămin-spital. În afară de aceștia, un număr de 43 000 de copii învățau în școli speciale pentru cei cu deficiențe: școala primară și secundară (27 000), școli

---

¹ Cercetarea a fost coordonată de către prof. dr. Ioan Mărginean, și s-a desfășurat în perioada martie–august, 2002, cu finanțare USAID. Din partea organizației Holt International Children's Services pentru Europa de Est responsabilitatea a aparținut lui Dan Lauer, director Holt International Children's Services pentru Europa de Est și Anton Furman, manager de program, iar din partea Holt România: Ștefan Cojocaru, Antoaneta Ioniță, Livia Trif. Autori la raportul final au mai fost, pe lângă autorii sintezei de față: Sorin Căce, prof. dr. Nicolae Mitrofan, dr. Doru Buzducea, Bogdan Voicu, Daniel Arpinte, Cătălin Nedelcea. Din echipa de cercetare au făcut parte: Daniel Arpinte, Laura Bălănescu, Orsolya Iszlai, Gabriela Neagu, Raluca Popescu, Simona Preda, Florina Nicolau, Daniela Constantinescu, Anca Luca, Cătălin Nedelcea, Anca Nicolae, Ovidiu Pop, consultant din partea organizației Holt, dr. Victor Groza. Din partea Holt România au mai colaborat: Luminița Costache, Elisabeta Bușcu, Oana Dumitru, Carmen Blegoi, Niculina Neguțu, Margareta Marin, Irina Anghelescu, Felicia Gurchian, Manuela Ifțimoaiei, Ramona Gottessman.

vocaționale (12 000), liceu sau grădiniță (4 000). În total, sistemul de protecție a copilului cuprindea 85 000 de copii.

Sistemul de protecție a copilului era centralizat, iar politica statului în acest domeniu era fragmentată, fiind coordonată de mai multe ministere. Deși problema copiilor abandonați devenise cunoscută în întreaga lume, pentru noile autorități situația lor nu a reprezentat inițial o prioritate. Organizațiile internaționale au fost cele care, inițial, au semnalat fenomenul și au ajutat la rezolvarea situației. O serie de ONG-uri, precum și numeroși donatori internaționali și-au oferit sprijinul în scopul îmbunătățirii situației copiilor abandonați sau a celor cu risc de abandon. Holt International Children's Services a fost una dintre organizațiile care a contribuit, în mare măsură, la schimbarea în bine a sistemului de protecție a copilului, prin suportul oferit.

Serviciile Holt în România

Holt a început să lucreze în România începând cu anul 1991. La sfârșitul primului an de activitate, rezultatele erau semnificative: copii din 23 de orfelinate au primit asistență: 88 de copii s-au reîntors în familie, 24 de copii au fost adoptați și 659 au fost incluși în planul de permanență.

De-a lungul celor 10 ani de activitate în România, conform propriilor statistici, Holt a dezvoltat mai multe tipuri de programe de asistență pentru copii, în patru centre (București, Iași, Târgu Mureș și Constanța):

- Consiliere și adăpost pentru mamele singure.
  - Prevenirea abandonului sau reunificarea familiei (reîntoarcerea copiilor în familie) (10 789 de familii).
  - Asistență tehnică și sprijinirea adopțiilor naționale pentru copiii care nu au putut reveni în familiile naturale (843 de adopții naționale).
  - Îngrijire de tip *foster*, ca metodă alternativă la instituționalizare (933 de copii).
  - Facilitarea adopțiilor internaționale, pentru copiii care nu au putut fi plasați în familii adoptive în România (246 în Statele Unite și 146 în alte țări).
- În total, Holt a asistat un număr de 21 278 de copii.

Copiii cu risc de abandon după 1989

După 1989, natalitatea a scăzut pe ansamblul populației, în principal datorită liberalizării avortului și contracepției moderne. Reducerea natalității a avut loc însă diferențiat, în funcție de statusul socioeconomic al familiei: cea mai importantă scădere s-a înregistrat la populația cu venituri medii și ridicate, în timp ce la populația săracă, natalitatea a scăzut extrem de puțin. Aceasta explică, parțial, de ce fenomenul abandonului nu a cunoscut o diminuare semnificativă. Familiile cu mulți copii reprezintă în România grupul cel mai afectat de sărăcie, și în special de sărăcia severă.

În mai 2002 exista, încă, un număr de 47 904 copii aflați în instituții (aproximativ 0,8% din totalul populației de copii, estimată la 5,5 milioane). Datele statistice arată că numărul de copii protejați în instituții de asistență socială (leagăne, orfelinate, centre de reeducare, unități specializate pentru copiii cu dizabilități) a crescut de la 41 982 în 1990 la 49 589 în 1994, ulterior scăzând la 33 356 în 1999. În 2000, numărul a crescut la 57 981, datorită unor reorganizări din cadrul sistemului de protecție: un număr mare de instituții au fost transferate de la MEC (unitățile școlare din sistemul de învățământ special), MSF (unitățile sau secțiile de spital cu profil recuperare distrofici, recuperare și reabilitare neuropsihomotorie sau pentru copiii HIV/SIDA), SSPH (instituțiile de protecție specială a persoanelor cu handicap), toate fiind reorganizate în cadrul Serviciilor Publice Specializate pentru Protecția Copilului. Multe dintre instituțiile preluate au fost mai apoi restructurate și unele chiar închise. La sfârșitul lui mai 2002 erau cu 16,3% mai puțini copii în instituții, comparativ cu 2000.

O categorie aparte de copii în dificultate o reprezintă cea a copiilor seropozitivi. România are peste 52% din totalul copiilor seropozitivi din întreaga Europă. La începutul anului 2002, existau aproximativ 4 600 de copii HIV-pozitiv și 6 000 de copii cu SIDA. Cauza principală de infectare cu HIV la copii a reprezentat-o transmisia nozocosomială și prin administrare de sânge și preparate din sânge (69% din cazuri), cea verticală, de la mamă la copil (5% din cazuri) devenind mai frecventă după 1994. Generațiile 1988 și 1989 au avut cel mai ridicat risc de infectare, cele mai multe cazuri HIV/SIDA la copii, în funcție de anul nașterii, fiind înregistrate în acești ani (1 112 noi cazuri în 1988 și 1 151 noi cazuri în 1989). În fapt, 94% dintre copiii bolnavi de SIDA sunt născuți în perioada 1987–1990.

Sistemul național de protecție a copilului a trecut, în ultimii ani, printr-o restructurare majoră, caracterizându-se printr-o abordare mai cuprinzătoare a nevoilor copilului și o mai bună colaborare cu ONG-urile. Totuși, resursele alocate au rămas în continuare insuficiente și, ca obiective importante pentru viitor, pot fi considerate îmbunătățirea asistenței copiilor și continuarea procesului de dezinstituționalizare.

METODOLOGIA CERCETĂRII

Obiectivul cercetării a fost determinarea impactului serviciilor Holt asupra copiilor asistați, în ultimii cinci ani. Au fost identificate cinci tipuri de servicii: prevenirea abandonului, centrul pentru mamă și copil, reintegrarea în familie, *foster care*, adopție națională.

Cercetarea a încercat să răspundă la câteva întrebări de mare importanță, atât pentru Holt, cât și pentru specialiști, autorități sau donori:

- Au fost eficiente intervențiile/serviciile oferite?

- Pot fi evaluate efectele intervenției pe termen lung (indiferent dacă este vorba de intervenție în situații de criză, prezervarea familiei sau plasament familial/adoptie)?

- Care este nivelul actual al dezvoltării psihosociale și starea de sănătate a copiilor asistați?²

- Care sunt principalele diferențe în dezvoltarea psihosocială sau în starea de sănătate, între copiii rămași în instituții și cei plasați în familii?

- Care este costul unui copil/serviciu în cazul categoriilor identificate (copii instituționalizați, prezervarea familiei, intervenția în situație de criză)?

Proiectarea cercetării a respectat cerințele unei cercetări evaluative, incluzând selectarea subiecților, tehnicile și instrumentele folosite în colectarea datelor, prelucrarea și interpretarea acestora. Evaluarea a inclus un număr substanțial de persoane care au beneficiat de serviciile Holt, dar și informatori-cheie din comunitate și din rândul personalului Holt.

Instrumentele de cercetare au fost rezultatul muncii de echipă a specialiștilor Holt și ICCV și s-au bazat pe modelul unor instrumente folosite în cercetări similare, desfășurate de specialiști din Canada și Statele Unite. Au fost folosite următoarele instrumente:

- Chestionarul pentru părinții copiilor beneficiari ai serviciilor Holt (între iunie 1997 și iunie 2001). Au fost incluse întrebări privitoare la contextul în care au beneficiat de suportul Holt, solicitându-se și o evaluare a dezvoltării copilului, comportamentului și stării lui de sănătate (prin intermediul unor scale de dezvoltare a copilului³). S-a studiat un eșantion de 654 de copii, despre care au fost intervievați părinții acestora.

- Chestionarul pentru profesorii copiilor care au beneficiat de serviciile Holt. Întrebările au vizat situația școlară și comportamentul acestor copii la școală (au fost colectate date pe bază de chestionare pentru 52 de copii).

- Ghiduri structurate de interviu pentru specialiști din domeniul sistemului de protecție a copilului, beneficiari ai serviciilor Holt, directorii centrelor Holt, asistenți sociali Holt. Întrebările au vizat percepția asupra rolului Holt în furnizarea serviciilor sociale, inclusiv calitatea acestor servicii și identificarea nevoii de servicii sociale în România (au fost intervievați 21 de informatori-cheie din comunitate și 20 de specialiști Holt).

² Studiul a avut în vedere faptul că este posibil ca familiile și copiii respectivi să fi primit suport și din alte părți, și este posibil ca suportul oferit de Holt (de obicei pentru 6 luni) să nu rezolve pe deplin problemele celor asistați. Obiectivul a fost să se identifice dacă, în aceste condiții, serviciile oferite de Holt au contribuit la succesul intervenției. De asemenea, am fost interesați să cunoaștem cât de bine o duc în prezent acești copii și familiile lor, care continuă să rămână în situație de risc. Am considerat că, evaluând situația actuală a copiilor și familiilor asistate în ultimii 5 ani, putem identifica necesitățile lor pe termen lung, în scopul îmbunătățirii serviciilor oferite în situații de criză.

³ Un exemplu de astfel de scală se poate vedea în anexa articolului „A study of Romanian Foster Families in Bistrița județ”, autor Victor Groza, Amy Conley, Flaviu Bercea, publicat în acest număr al revistei.

- Evaluări psihologice standardizate bazate pe testul Denver și Raven. Testul Denver este un test psihologic care măsoară nivelul de dezvoltare a copilului până la 6 ani și permite clasificări de tipul: normal, anormal, îndoielnic și netestabil. Testul Raven are două forme: una pentru copiii între 6 și 10 ani, conținând 36 de itemi, și alta pentru copiii peste 10 ani, conținând 60 de itemi. Scorul rezultat este inclus pe o scală standardizată la nivel național (206 copii au fost testați cu Denver și 44 cu Raven). Testele au fost aplicate de o echipă de psihologi coordonată de prof. Nicolae Mitrofan (Facultatea de Psihologie și Științele Educației, Universitatea București), care a participat și la standardizarea acestora pentru România.

Pe lângă aceste instrumente, a fost dezvoltat și un format pentru studiile de caz. Scopul acestora a fost evidențierea situațiilor în care intervenția Holt a fost de succes și a celor în care a eșuat (au fost realizate 14 studii de caz bazate pe 14 interviuri cu beneficiarii și 17 interviuri cu asistenții sociali care au lucrat la cazurile respective)

Cercetarea de teren s-a desfășurat între lunile martie–mai 2002. Operatorii de teren de la ICCV au colectat date din toate cele patru centre Holt. Interviurile cu părinții și testarea psihologică a copiilor au fost desfășurate în spații special amenajate, pentru a asigura condițiile optime de comunicare între subiect și operator. Chestionarul pentru profesori a fost trimis prin poștă, iar interviurile cu specialiștii Holt sau cu informatorii-cheie din comunitate au fost desfășurate la locul de muncă al acestora.

IMPACTUL SERVICIILOR HOLT ASUPRA COPIILOR ȘI FAMILIILOR LOR

Situația copilului

Vârsta copiilor asistați diferă în funcție de serviciile oferite. Din totalul celor 654 de copii incluși în eșantion, cei mai mulți copii (63,9%) aveau mai puțin de un an atunci când a fost inițiată intervenția. În programul de prevenire a abandonului, au fost asistați copii de la naștere sau chiar din perioada intrauterină. Aproximativ 17% dintre mame au fost asistate încă din perioada de sarcină. Programul pentru copiii HIV-pozitiv include copiii cei mai mari (aveau mai mult de 7 ani atunci când a început asistența).

Abilități cognitive. În general, modelul dezvoltării cognitive a copiilor asistați de Holt este similar celui de pe ansamblul populației de copii, la nivel național.

Pentru copiii mai mici de 6 ani (testați cu Denver⁴) a fost semnalată, totuși, o întârziere în dezvoltare, comparativ cu ansamblul populației de copii. Cazurile de

⁴ Copii sub 6 ani.

retard identificate sunt legate, în general, de instituționalizarea copiilor. La testul Denver, 73,8% (152 copii) au fost încadrați în categoria normal, 14,1% (29 copii) în categoria celor cu rezultate îndoielnice și 3,4% în categoria celor netestabili. Copiii din categoria „anormal” sunt de trei ori mai numeroși decât în cadrul populației României: 8,7% din totalul de 206 subiecți, comparativ cu 2,8% din populație. Acest rezultat sugerează faptul că o parte a copiilor sub 6 ani au deficiențe care necesită o atenție și o îngrijire specială.

Rezultatele de la testul Raven⁵ nu arată o diferență semnificativă între copiii asistați de Holt și populație. Din totalul de 44 de copii testați cu Raven, 15 au fost plasați în percentilele superioare (70–100), 11 în percentilele 50–60 și 18 în percentilele 10–40, 11 dintre aceștia obținând scoruri foarte mici, care i-au încadrat în percentilele 10–20. Aceștia necesită o abordare specială din partea serviciilor sociale.

Dezvoltarea socială. Datele obținute în urma aplicării scalei prosociale, în cadrul chestionarului pentru părinți, arată diferențe între copii, în funcție de tipul serviciului de care au beneficiat. Nivelul cel mai ridicat de dezvoltare îl au copiii aflați în programul *foster care* și cel de adopție. Cel mai scăzut nivel se înregistrează în rândul copiilor instituționalizați pentru o perioadă mare de timp (în cazul serviciului de reintegrare familială din instituții).

Dezvoltarea copilului și instituționalizarea

În general, copiii care petrec mai mult timp în instituții au un nivel de dezvoltare mai scăzut, comparativ cu cei menținuți în familie. Din totalul copiilor care au fost instituționalizați, 52,2% au fost evaluați ca „normali” și 20,3% ca „anormali”. Situația este mult diferită față de copiii care au rămas în familie, în rândul cărora 84,7% au fost evaluați ca „normali” și numai 2,9% ca „anormali”, din punctul de vedere al dezvoltării cognitive.

Totuși, pentru copiii mai mari de 6 ani, diferențele în dezvoltare par să se estompeze și chiar să dispară, probabil datorită cuprinderii copiilor în sistemul de învățământ.

Pentru a se putea demonstra relația, între durata instituționalizării și nivelul de dezvoltare a copilului, sunt însă necesare studii ulterioare.

În privința nivelului de dezvoltare socială, rezultatele arată că acei copii care au fost instituționalizați înainte de 3 ani au întârzieri semnificative, comparativ cu cei care nu au fost instituționalizați sau care au fost instituționalizați la vârste mai mari.

Situația familiei

Caracteristicile familiilor asistate de Holt variază, în funcție de tipul de program în care au fost incluse, diferențele fiind explicabile prin criteriile de eligibilitate specifice fiecărui program.

⁵ Copii de 7 ani și peste.

Majoritatea copiilor asistați provin din familii vulnerabile (mame singure, părinți concubini, divorțați, separați, văduvi sau chiar în închisoare). Familiile sunt, în general, numeroase. Dimensiunea medie a gospodăriilor cuprinse în eșantion este de 5,56 membri (comparativ cu 3,2 la nivelul populației), iar numărul mediu de copii pe familie este de 2,96 (media la nivelul populației este sub 2). Din punctul de vedere al statutului ocupațional, se poate spune că situația familiilor incluse în eșantion este dificilă: numai 28,8% dintre adulți lucrează, restul declarând că nu au nici o ocupație aducătoare de venit.

Nivelul de trai: Venitul mediu pe familie este de 2 625 000 lei (aproximativ 79,8 USD⁶), iar venitul mediu pe membru este de 611 951 lei (18,6 USD). Majoritatea acestor familii se află în jurul pragului de sărăcie⁷ (estimat la 600 000 lei pentru capul familiei, aprox.18,2 USD). Familiile incluse în programul de adopție sau *foster care* au cele mai ridicate venituri. Cele incluse în programele de reunificare familială sau de prevenire a abandonului au cele mai scăzute venituri.

Mai mult de 50% dintre părinți au un nivel de educație scăzut (maxim 8 clase), numai o mică parte dintre aceștia terminând liceul sau o facultate. În general, au ocupații cu slabă calificare (dintre cei care lucrează, cei mai mulți sunt muncitori necalificați), majoritatea neavând, practic, un loc de muncă (37,7% dintre bărbați și 28,5% dintre femei).

ANALIZA SERVICIILOR HOLT

Prevenirea abandonului este serviciul cu cei mai mulți beneficiari. Scopul principal al programului este menținerea copilului în familia naturală. Pentru atingerea acestui obiectiv, programul sprijină femeile însărcinate sau cele care au născut recent și care se află în situație de criză, sprijină familia aflată în dificultate în îmbunătățirea condițiilor de viață ale copiilor și face tot posibilul pentru a menține copilul în familie, comunitate și școală.

Datele obținute din cercetare arată că rata de succes a programului este destul de ridicată (mai mare de 98%, 391 de cazuri din 398). Cele 7 cazuri de insucces se referă la copii care nu au fost menținuți în familia lor naturală: doi copii se află în centre rezidențiale, doi sunt crescuți de către familia extinsă, unul a fost adoptat, unul se află în plasament familial și unul este fugit de acasă.

Nivelul de trai al familiilor este deosebit de precar, venitul mediu pe membru fiind mult sub pragul de sărăcie (8,9 USD comparativ cu 18,2 USD). Beneficiarii acestui program percep drept cel mai important ajutor din partea organizației suportul material. Acesta a fost esențial în depășirea situației de criză, dar nu reprezintă o soluție pe termen lung pentru aceste familii, care sunt, în fond, aflate permanent în situație de risc.

⁶ Rata medie de schimb pentru martie și aprilie (1 USD = 32 900 Lei).

⁷ În martie și aprilie 2002.

Mamele asistate au un nivel scăzut de educație contraceptivă. Majoritatea nu cunosc și nu folosesc asemenea metode. Acest fapt menține o natalitate ridicată în cadrul categoriei, deci un risc crescut de abandon.

Rezultatele demonstrează că programul de prevenire a abandonului este eficient în rezolvarea situațiilor de criză, în special pentru familiile care nu sunt pe deplin pregătite, pentru a se confrunta cu noua experiență de a fi părinți.

Centrul pentru mamă și copil. Acest program este dezvoltat numai în cadrul centrului din București și se adresează mamei singure care doresc să păstreze copilul, dar nu au resursele necesare (nu au nici măcar adăpost). Obiectivul este reintegrarea mamei și copilului în familia extinsă.

Mamele intervievate sunt foarte satisfăcute de serviciile primite. Acestea consideră că suportul primit din partea Holt a survenit într-o perioadă foarte dificilă a vieții lor și că Holt le-a oferit tot ce au avut nevoie, mulțumirea față de sprijinul acordat fiind deplină.

Copiii sunt bine dezvoltați din punct de vedere cognitiv și social pentru vârsta lor. Starea lor de sănătate este bună și cazurile care necesită îngrijire specială sunt extrem de rare.

Datorită mobilității teritoriale ridicate a beneficiarilor acestui serviciu, nu s-a putut respecta eșantionul inițial. Toți cei 46 de beneficiari identificați și-au păstrat copiii în familie.

Adopția. Principalul obiectiv al acestui program a fost de a găsi o familie pentru copiii abandonați care nu pot fi reintegrați în familia naturală. Obiectivul a fost atins de Holt cu o rată de succes de 100%. În toate cele 50 de cazuri considerate, copilul se afla și în prezent în familie și avea un bun nivel de dezvoltare. Datele arată că programul de adopții naționale este eficient, în identificarea familiei adoptive potrivite pentru acești copii.

Impactul adopției asupra copiilor și familiilor care au adoptat copii a fost pozitiv. Datele demonstrează o îmbunătățire semnificativă a stării lor de sănătate și un nivel ridicat de dezvoltare cognitivă și socială.

Calitatea serviciilor oferite de Holt este ridicată. Subiecții intervievați le evaluează pozitiv, declarându-se foarte mulțumiți de sprijinul primit. Nici un părinte nu a avut intenția de a întrerupe adopția și toți consideră că viața lor s-a îmbunătățit considerabil de la venirea copilului în familie.

Rezultatele demonstrează că programul de adopții naționale reprezintă o alternativă pozitivă pentru copiii abandonați și pentru cei care nu pot fi integrați în familia lor naturală.

Reintegrarea în familie. Scopul acestui program este reintegrarea copiilor din instituții și din *foster care* în familia lor biologică/extinsă. Acest obiectiv a fost atins cu o rată de succes de 88% (60 de cazuri).

În ciuda unei rate ridicate de succes, există câteva aspecte problematice. Copiii din acest program provin, în general, din familii cu educație redusă și cu un nivel de trai scăzut. În plus, aproximativ o treime dintre mame și 10% dintre

tați au probleme de sănătate care sporesc riscul de abandon. Cel mai important motiv, pentru care familiile au ales să-și instituționalizeze copiii, îl reprezintă lipsa resurselor. Alt motiv destul de important l-a reprezentat starea de sănătate precară a copilului.

Chiar și după intervenția Holt, starea de sănătate a multor copii reintegrați a rămas precară. Unii au fost internați pe perioade mari de timp, anul trecut, și majoritatea continuă să aibă probleme de sănătate. Unii au dizabilități, inclusiv retard mental și întâzieri în dezvoltare. Nivelul de dezvoltare socială este, de asemenea, destul de scăzut, pentru cei reintegrați din instituții, diferența fiind semnificativă față de medie.

Părinții au evaluat pozitiv serviciile oferite de Holt, majoritatea (68%) declarându-se mulțumiți și foarte mulțumiți de ajutorul acordat. Totuși, satisfacția este mai scăzută decât cea constatată la nivelul altor programe: 15% s-au declarat nici satisfăcuți, nici nesatisfăcuți și 17% au refuzat să răspundă la această întrebare.

Putem aprecia că familiile sprijinite prin acest program se confruntă cu probleme destul de grave de sănătate și de dezvoltare a copiilor, fiind necesar un sprijin pe termen lung pentru a asigura condițiile optime pentru dezvoltarea lor. Totuși, pentru a obține o imagine mai cuprinzătoare, ar fi necesar un studiu centrat pe aceste probleme.

Foster care. Scopul principal al acestui program este prevenirea abandonului și instituționalizării, oferindu-i copilului un mediu familial până la integrarea lui definitivă într-o familie, fie cea naturală, fie una adoptivă. Acest obiectiv a fost atins cu o rată de succes de 100%. Din cele 42 de cazuri analizate, toate familiile *foster* au păstrat copiii aflați în îngrijire, până la rezolvarea situației acestora.

Datele arată că profilul copiilor aflați în îngrijire de tip *foster* variază în funcție de specificul serviciului. În *foster care* pe termen scurt, se află mai ales copii de vârste mici. În *foster care* pe termen lung, copiii sunt de vârste mai mari, în special frați, cu șanse destul de reduse de a fi adoptați.

Impactul serviciului asupra copiilor a fost pozitiv. Datele arată o îmbunătățire considerabilă a stării de sănătate a acestora, toate problemele pe care le aveau copiii atunci când au intrat în familia *foster* fiind, în prezent, rezolvate. Copiii sunt bine dezvoltați, atât din punct de vedere intelectual, cât și social.

Impactul serviciilor Holt asupra familiei este, de asemenea, pozitiv. Multe familii apreciază că relațiile din interiorul familiei s-au îmbunătățit în urma intervenției, neexistând nici un caz în care să se considere că viața familiei a fost afectată în mod negativ. După decizia de a deveni părinte *foster*, viața familiei a fost apreciată drept bună și foarte bună.

Calitatea serviciilor Holt a fost evaluată pozitiv. Marea majoritate a părinților sunt mulțumiți de ajutorul primit și îl consideră foarte important. Pe ansamblu, programul și-a atins obiectivul și s-a dovedit eficace.

EVALUAREA CALITĂȚII SERVICIILOR HOLT

Percepția asupra serviciilor

Datele care urmează sunt rezultate din interviuri cu informatori-cheie, buni cunoscători ai domeniului serviciilor de protecție a copilului, cu personalul Holt sau cu beneficiarii.

În general, organizația Holt este percepută pozitiv. Potrivit specialiștilor, în ultimii 10 ani Holt a contribuit decisiv la remodelarea serviciilor sociale pentru copii. Printre cele mai importante contribuții ale Holt în domeniu, subiecții au menționat capacitatea de a dezvolta, pentru prima dată în România, o rețea de îngrijire prin asistenți maternali, parteneriatele între diferitele instituții care în mod tradițional erau separate (DPC, ONG, spitale, consilii locale), consilierea familiilor aflate în situații de risc, dezvoltarea serviciilor de prevenire la nivelul comunității și prezervarea familiei, în cazul copiilor infectați HIV.

Specialiștii din domeniul protecției copilului apreciază că Holt este un furnizor important de servicii sociale, desfășurând o activitate profesională, cu un personal competent.

De asemenea, clienții Holt percep organizația într-un mod pozitiv și majoritatea (87%) s-au declarat satisfăcuți de serviciile primite.

Nevoia de servicii a fost evaluată de subiecți în contextul schimbărilor actuale, din domeniul sistemului de protecție a copilului. Datele de cercetare arată că, în condițiile închiderii multor instituții rezidențiale, nevoia de servicii diversificate pentru copil este în creștere. Au fost identificate două căi prin care această nevoie poate fi rezolvată: îmbunătățirea programelor Holt deja existente și dezvoltarea unora noi.

Serviciile care ar trebui continuate și extinse sunt, în opinia intervievaților, programele pentru familiile aflate în situații de risc, cele pentru copiii HIV pozitivi, cele de prevenire a abandonului la copiii HIV pozitivi, cele de consiliere familială, adopțiile internaționale, programele *foster care* și *foster care* pentru copii HIV-positiv, cele de prevenire a abandonului și asociațiile de părinți.

Serviciile care trebuie dezvoltate, corespunzător nevoilor identificate, sunt: programe pentru copiii străzii, programe de instruire pentru îmbunătățirea cunoștințelor privind creșterea copiilor, chiar și în familii fără probleme deosebite (de tipul, *cum să fii un bun părinte*), centre pentru copiii de peste 3 ani, care nu pot fi găzduiți în centrele maternale, centre de zi, servicii pentru părinții alcoolici, centre pentru mamele abuzate, programe de planificare familială și educație contraceptivă, servicii de adopție pentru copii mai mari de 3 ani, servicii pentru copiii cu dizabilități, adăposturi pentru cei fără locuință, programe pentru tinerii de peste 18 ani care părăsesc instituțiile de ocrotire, pentru copiii delincvenți, servicii sociale comunitare.

Există, de asemenea, alte câteva aspecte asupra cărora ar trebui centrată atenția:

- Îmbunătățirea comunicării între DPC și Holt (a fost menționat un caz de proastă comunicare);
- Dezvoltarea unei rețele mai largi de asistenți maternali (o parte din asistenții maternali Holt au fost preluați ulterior de DPC);
- O mai bună locație pentru unele dintre programe (exemplu: Centrul pentru mamă și copil funcționează în interiorul IOMC, astfel încât transferul de clienți IOMC să fie mai ușor de realizat);
- Îmbunătățirea comunicării cu instituțiile partenere (în timpul vacanțelor și weekendurilor);
- Îmbunătățirea relațiilor publice (cu alte ONG-uri) prin răspândirea rapoartelor anuale;
- Durata sprijinului să difere în funcție de tipul serviciului oferit, dar și de dificultatea cazului.

Asistenții sociali Holt au avut aprecieri pozitive față de activitatea prestată și față de organizația pentru care lucrează, considerând că primesc atât suportul material, cât și pe cel emoțional necesar. Printre nevoile de instruire menționate de aceștia, se numără: cursuri privind abuzul copiilor, psihologia copilului, stadiile de dezvoltare, criza adolescenței, *foster care* pe termen lung, dezvoltarea abilităților de părinte, informații medicale privind HIV/SIDA, informații contraceptive, scriere de proiecte, strângere de fonduri, terapie, legislație în domeniul protecției copilului, management și chiar organizare de seminarii, ateliere de lucru, în scopul împărtășirii experienței cu alte ONG-uri sau alți actori din domeniul protecției sociale.

Respectarea standardelor etice

Atât datele calitative cât și cele cantitative au demonstrat că nu au existat discriminări (legate de sex, etnie, religie sau oricare alte caracteristici) în furnizarea serviciilor Holt.

CONCLUZII

Din cei 654 de copii din eșantion, au fost identificate 14 cazuri de insucces (un caz de insucces este unul în care copilul nu a putut fi menținut în familie, chiar dacă, în unele dintre cazurile respective, această soluție a fost cea mai bună pentru copil). Rata generală de succes la nivelul întregului eșantion este de 98%. Totuși, trebuie subliniat faptul că, datorită mobilității teritoriale a clienților Holt, a fost dificilă includerea cazurilor de eșec. Astfel, se poate susține că rata de succes este în jur de 90%, cu un mare interval de încredere.

Cercetarea a demonstrat faptul că serviciile Holt au fost înalt eficiente în păstrarea copilului în familie și în asigurarea mediului familial adecvat pentru acesta. Putem conchide că serviciile Holt integrează filosofia organizației, care poate fi rezumată astfel: „Holt își focalizează serviciile pe copiii care se confruntă cu riscul de a fi abandonați și pe copiii care sunt deja abandonați în instituții, în scopul găsirii unei soluții permanente pentru aceștia, care să le garanteze un mediu familial adecvat pentru o dezvoltare sănătoasă. Serviciile oferite se bazează pe convingerea că, orice copil se dezvoltă cel mai bine în mediul familial, singurul care îi poate oferi îngrijirea și afecțiunea necesară, pentru a răspunde tuturor nevoilor sale”.